

Integration Gävleborg 2.0

- Slutrapport

EUROPEISKA UNIONEN
Asyl-, migrations- och
integrationsfonden

INTEGRATION
GÄVLEBORG

Länsstyrelsen
Gävleborg

Projekt Integration Gävleborg 2.0

1 mars 2020 – 31 augusti 2021

Ansvarig projektledare: Merja Parviainen, Länsstyrelsen Gävleborg

1 september – 31 december 2021

Ansvarig projektledare: Karin Ekström, Länsstyrelsen Gävleborg

Länsstyrelsen Gävleborg

Rapport 2022:1

ISSN: 0284:5954

Författare: Karin Ekström

Bild omslag: Illustration Confetti

Förord

Projektet Integration Gävleborg 2.0 har drivits av Länsstyrelsen Gävleborg med medfinansiering av Asyl-, migrations- och integrationsfonden (AMIF) under perioden 1 mars 2020 till 31 december 2021.

Projektet har, genom intervjustudie och gruppsamtal, mött över 100 individer från projektets målgrupp som bidragit med sina erfarenheter och tankar. Till er vill vi rikta ett STORT tack. Ni har gjort detta projekt möjligt. Den input som kommit direkt från er i målgruppen har varit grunden till hela projektet och varit väldigt betydelsefullt för hela projektets genomförande och resultat.

Vidare vill vi tacka de tjänstepersoner från kommuner och andra organisationer i länet som medverkat i de workshops som projektet genomfört. Ni har bidragit med stort engagemang och er delaktighet, vilket varit mycket värdefullt i analysarbetet. Så STORT tack även till er.

Stort tack även till Högskolan i Gävle för gott samarbete i arbetet med intervjustudien.

Vi hoppas att resultatet från detta projekt både ska bidra till en ökad kunskap och ökad förståelse för de strukturella hinder som identifierats, både på individ- och samhällsnivå, för att nyanlända ska komma till egen försörjning. Vi hoppas även att de utvecklingsmöjligheter som föreslås tas emot och omhändertas inom de befintliga strukturerna eller nätverken i länet, så att ett fortsatt utvecklingsarbete sker där.

Sist vill vi rikta ett stort tack till finansiären AMIF som gav oss möjligheten att driva detta projekt, under dessa speciella år som till stor del präglats av pandemin. Genom en god samverkan och dialog mellan finansiären AMIF och Länsstyrelsen har projektet kunnat ställa om på ett enkelt sätt utifrån de förändrade förutsättningar som uppkommit under projektets gång.

Pernilla Bylund

Enhetschef

Enheten för social hållbarhet

Karin Ekström

Projektledare

Enheten för social hållbarhet

Innehållsförteckning

Sammanfattning	5
1. Bakgrund	6
2. Målgrupp	7
3. Syfte	7
4. Mål och indikatorer	8
Effektmål	8
Projekt mål	8
Delmål	8
Indikatorer	8
5. Projektorganisation	9
6. Förändringar som påverkat projektet	9
Coronapandemin	9
Förändring projektorganisation	10
Intervjustudie	10
7. Genomförande	10
Kartläggning via intervjustudie	11
Kartläggning via gruppsamtal	13
Analysarbete och arbete med förslag samverkan	13
Resultat - Strukturella hinder, målgruppen berättar	15
Strukturella hinder	16
Beskrivning av "Samverkan med individen i fokus"	18
8. Förslag på utvecklingsmöjligheter	21
Samverkande funktion (samverkansledare/processledare)	21
SFI	21
Workshops	22
Gruppsamtal	22
Ohälsa	22
9. Extern utvärdering av projektet	22
10. Avslutande diskussion	23
Bilagor	26
Länsstyrelsens rapporter 2022	27

Sammanfattning

Partnerskapet Integration Gävleborgs uppgift är att skapa regional samverkan mellan länets kommuner, civilsamhället och berörda myndigheter när det gäller nyanländas etablering. Det av Asyl-, migrations- och integrationsfonden (AMIF) finansierade projektet Integration Gävleborg 2.0 utgår från målgruppen nyanlända som har låg eller ingen utbildningsbakgrund, lång väg att närma sig egen försörjning och som är i stort behov av samhällets bidragssystem. Detta kunskapsprojekt har kartlagt målgruppens egna upplevda strukturella hinder för att närma sig egen försörjning. Partnerskapet Integration Gävleborg ser att projektets resultat kan bidra till en ökad förståelse, påskynda nyanländas etableringstakt samt minska kostnaderna för försörjningsstöd i kommunerna på sikt.

För att ta del av och kartlägga målgruppens egna upplevelser har projektet med hjälp av Högskolan i Gävle genomfört en kvalitativ intervjustudie där enskilda intervjuer genomförts med deltagare från målgruppen. Intervjustudien har kompletterats med gruppsamtal med målgruppen. Personerna i samtalen har varit från länets olika kommuner.

I genomförda kartläggningar med totalt 124 deltagare från målgruppen har projektet identifierat en mångfald av upplevda strukturella hinder. Svaren från målgruppen visar på att det är återkommande utmaningar som behöver hanteras i samhället, i kommande utvecklingsarbete och framtida projekt. Centrala hinder som deltagare i målgruppen lyfter är svårigheter med språkinläring, saknaden av förståelse för hur samhället och jobbsökande fungerar, bristande nätverk, kvinnor som fastnar i hemmen, brist på samverkan mellan olika myndighetsaktörer samt behovet av personliga möten med handläggare för att få helhetsperspektivet. Målgruppen berättar även om strukturella hinder som, utöver stöd från samhället, kräver ansvar och engagemang från individen själv för att snabbare kunna etablera sig. Viktigt är även att nyanlända kan se sina rättigheter och skyldigheter i samhället.

Kunskapsprojektet Integration Gävleborg 2.0 har bidragit till ökad förståelse för vad som hindrar målgruppen att snabbare komma till egen försörjning och därmed komma ur beroendet av det offentliga stödet. En aspekt som behöver hanteras är bristande samverkan mellan aktörer runt individen. Tjänstepersoner som medverkat i projektet ser behovet av ökad samverkan över gränserna i länet och ser också att utebliven samverkan i sig är ett stort strukturellt hinder.

Coronaläget har orsakat och skapat en hel del förändringar som projektet har hanterat löpande. Riskhantering för att eliminera eller minimera risker har varit i fokus för styrgrupp, projektledare och samtliga deltagare. Tillsammans med projektresurserna har projektet nått upp till merparten av projektmålen trots rådande pandemi.

Projektet överlämnar förslag på hållbar regional samverkan mellan länets kommuner, civilsamhället och berörda organisationer för att underlätta en snabbare etablering för nyanlända.

1. Bakgrund

Gävleborg är bland de län som har den högsta arbetslösheten i landet samtidigt som det finns en stor brist på arbetskraft inom många branscher och yrken. Den demografiska utvecklingen kommer leda till ökad brist på arbetskraft. Invandringen står för en stor del av arbetskraftstillväxten och kan bidra till att mildra de demografiska utmaningarna då en stor del av de som invandrar till Sverige är i arbetsför ålder.

Sysselsättningsgraden i länet ökar men det har inte gynnat alla grupper. Det finns stora skillnader vad gäller sysselsättning och arbetslöshet mellan olika grupper. Det kan variera beroende på kön, födelseland och utbildningsbakgrund.

Sysselsättningen idag bland utrikesfödda är låg och etableringen tar tid. Det beror bland annat på att många är relativt nyanlända, har en låg utbildningsnivå och på det generella arbetsmarknadsläget i länet. Två viktiga komponenter för att ett land, ett län eller en kommun ska utvecklas i en långsiktig hållbar riktning är att vuxna kvinnor och män kan klara sin egen och familjens försörjning och att arbetsgivare har den arbetskraft som de efterfrågar. (Källa: se bilaga 2).

Att komma nyanländ till Sverige innebär att det finns förväntningar från samhället att snabbt lära sig svenska språket, studera vidare och få ett arbete för att klara sin egen försörjning så snart som möjligt. Ett Sverige som är uppbyggt på färdiga strukturer, system, rättigheter och skyldigheter.

I Gävleborg finns sedan drygt tio år tillbaka en strukturerad och väl utvecklad regional samverkan mellan länets kommuner och berörda myndigheter när det gäller nyanländas etablering. Samverkan organiseras i partnerskapet Integration Gävleborg och syftar till att bidra till en socialt hållbar samhällsutveckling, genom att samordna, stärka och utveckla arbetet för integration i Gävleborg. I partnerskapet ingår Länsstyrelsen Gävleborg, Region Gävleborg, Migrationsverket, Arbetsförmedlingen, Högskolan i Gävle, länets tio kommuner samt representation från civilsamhället.

Även om regional samverkan inom Integration Gävleborg utvecklats genom åren har partnerskapet inte lyckats hitta ett arbetssätt där målgruppen nyanlända fått möjlighet att dela med sig av sina erfarenheter och synpunkter och på så sätt kunna påverka myndighetssamverkan på regional nivå.

En gemensam utmaning som diskuterats inom partnerskapet är att det finns en relativt stor grupp lågutbildade nyanlända som står utanför arbetsmarknaden och som har en lång väg att närma sig egen försörjning. Detta har resulterat i att kommunerna idag står inför kraftigt ökade kostnader för försörjningsstöd men framförallt att en stor grupp människor inte har möjlighet att försörja sig utan blir beroende av det offentligas stöd.

Med bakgrund av detta söktes medel via Asyl-, migrations- och integrationsfonden (AMIF) för att utveckla den regionala samverkan samt att möta målgruppens behov.

Beställare av projektet Integration Gävleborg 2.0 (IG 2.0) är partnerskapet Integration Gävleborg. Deltagare i partnerskapet är tillika styrgrupp för IG 2.0. Projektägare är Länsstyrelsen Gävleborg. Projektet har pågått under tiden 1 mars 2020 – 31 december 2021.

Projektet har finansierats av Migrationsverket, Asyl-, migrations- och integrationsfonden (AMIF) 90% samt Länsstyrelsen Gävleborg 10%.

Utifrån AMIF:s riktlinjer för projektarbete och projektmetodik har projektet arbetat med:

- styrdokument
- statusrapporter
- beslutspunkter
- justering aktiviteter
- löpande utvärdering
- överlämning resultat
- slutrapport

Projektet har haft ett agilt arbetssätt.

2. Målgrupp

Deltagare i projektets målgrupp är tredjelandsmedborgare.

Målgruppens deltagare är individer som:

- har låg- eller ingen utbildningsnivå (högst 9-årig skolbakgrund)
- uppehållstillstånd i landet från 2015 och framåt
- deltar och/eller har deltagit i etableringsprogram, SFI upp till 5 år men som ”fastnat” och är återvändare till insatser från samhällets sida och ej kommit vidare i sin etablering.
- står långt från arbetsmarknaden och har svårt att komma vidare till arbete, studier eller annan sysselsättning och är beroende av bidragsstöd från samhällets sida.

3. Syfte

Syftet med projektet Integration Gävleborg 2.0 var att undersöka hur samverkan mellan myndigheter, kommuner, civilsamhället och andra aktörer kan utvecklas för att kunna påverka målgruppens upplevda strukturella hinder för att komma till egen försörjning. Syftet var även att få en helhetsbild över vilka möjligheter och hinder som finns idag och vad som kan göras för att komma förbi dessa hinder genom att förbättra den regionala samverkan. Nya samarbeten och ökad regional samverkan samt förslag på aktiviteter riktade till målgruppen kan bidra till att korta vägen till egen försörjning.

4. Mål och indikatorer

Effektmål

På kort sikt hitta ett utvecklat sätt att samarbeta och samverka regionalt så att målgruppen, som detta projekt har fokuserat på, kommer närmare och snabbare till egen försörjning.

På längre sikt kommer mervärdet vara att arbetslösheten bland nyanlända med låg utbildningsbakgrund, och även nyanlända generellt, minskat i förhållande till den nivå som den är på vid start av projektet.

Samhället lokalt, regionalt och nationellt har även ett stort behov av arbetskraft och nya innovativa samarbeten och arbetssätt är nödvändiga för att klara kompetensförsörjningen framöver samt även minska kommunernas kostnader för försörjningsstöd.

Projektmål

Genom att kartlägga och inhämta kunskap om strukturella hinder, på individ-, grupp- och samhällsnivå, ska länets regionala samverkan kring nyanländas etablering utvecklas så att möjligheterna för lågutbildade nyanlända att komma till egen försörjning förstärks.

Delmål

Under projekttiden skulle följande tre delmål/kunskapsområden uppnås

1. Kartlägga och inhämta kunskap om målgruppens upplevda strukturella hinder på individ- och gruppnivå genom intervjustudie och gruppsamtal. Deltagare i målgruppen är nyanlända som saknar egen försörjning, har låg eller ingen utbildning och står långt från arbetsmarknaden.
2. Hos deltagande organisationer kartlägga strukturella hinder på samhällsnivå utifrån kunskapsområde ett (se ovan).
3. Utifrån identifierade strukturella hinder - ta fram förslag på former för en långsiktigt hållbar regional samverkan som stärker målgruppens möjligheter till egen försörjning.

Indikatorer

Indikatorer har redovisats till finansören AMIF enligt nedan

1. Antal nyanlända (21) som deltagit i den kvalitativa intervjustudien, fördelning män och kvinnor samt indelning på utbildningsbakgrund.
Individuella intervjuer genomförd av forskare från Högskolan i Gävle
2. Antal nyanlända kvinnor och män som deltagit i den kvalitativa intervjustudien.
Deltagare från målgruppen redovisas utifrån fördelningen kvinnor och män, målvärde 60% / 40%.
3. Antal tjänstepersoner (30) som deltagit i individuella intervjuer eller fokusgruppsintervjuer, fördelning män och kvinnor samt indelning på organisation.
Fokusgruppsintervjuer med tjänstepersoner från olika organisationer inom länet och som ingår i kommunernas arbetsgrupper inom projektet.

4. Antal tjänstepersoner (80) och representanter från civilsamhället som deltagit i dialogsamtal, fördelning män och kvinnor samt organisation eller typ av förening.

Utgörs av individer som projektet når i övriga sammanhang för informations- och resultat spridning, t ex vid konferenser och andra sammankomster

5. Antal kunskapsunderlag (3) på strukturella hinder utifrån individ, grupp och samhälle.

Högskolan i Gävles intervjustudie, slutrapport projektutvärdering samt projektets slutrapport - resultat, erfarenheter och lärdomar.

5. Projektorganisation

Projektbeställare

Partnerskapet Integration Gävleborg

Finansiärer

Asyl-, migrations- och integrationsfonden (AMIF) och Länsstyrelsen Gävleborg.

Projektägare

Länsstyrelsen Gävleborg

Styrgrupp

Deltagande organisationer i partnerskapet Integration Gävleborg: Länsstyrelsen Gävleborg, Region Gävleborg, Arbetsförmedlingen, Migrationsverket, Högskolan i Gävle, representanter för länets kommuner och civilsamhället.

Projektresurser

Projektledare 100%

Projektadministratör 60%

Projektkommunikatör 10–20%

Projektkononom 20%

Projektutvärderare

Arbetsgrupper

- Tjänstepersoner i länets kommuner samt representanter från civilsamhället

- Högskolan i Gävle – forskare som genomfört intervjustudien.

6. Förändringar som påverkat projektet

Coronapandemin

De två senaste åren har pandemin med covid-19 präglat samhället och naturligtvis även projektet. Konsekvenserna för projektets del är mindre än väntat då dessa är av strukturell karaktär.

Fasen med kartläggningar och insamling av upplevda strukturella hinder ur målgruppens perspektiv påverkades och hanterades. Bland annat försvårades arbetet på grund av bristande digital mognad hos målgruppen. Huvudparten av arbetet med tjänstepersoner kunde framgångsrikt hanteras via digitala möten. Rekrytering av deltagare från målgruppen till kartläggningarna framskred initialt enligt plan. Men i

takt med pandemins negativa konsekvenser i samhället blev det svårare att motivera till att medverka i intervjuer och gruppsamtal. I samarbete med tjänstepersonerna i länet hanterade dock projektet detta på ett bra sätt. Vi har även haft täta kontakter med finansiären AMIF då projektet hanterat risker och justeringar av planerade indikatorer och aktiviteter.

Trots utmaningar kring deltagande, genomförande av intervjuer och gruppsamtal har projektet säkerställt underlag till kartläggningarna som är grunden i detta projekt.

Förändring projektorganisation

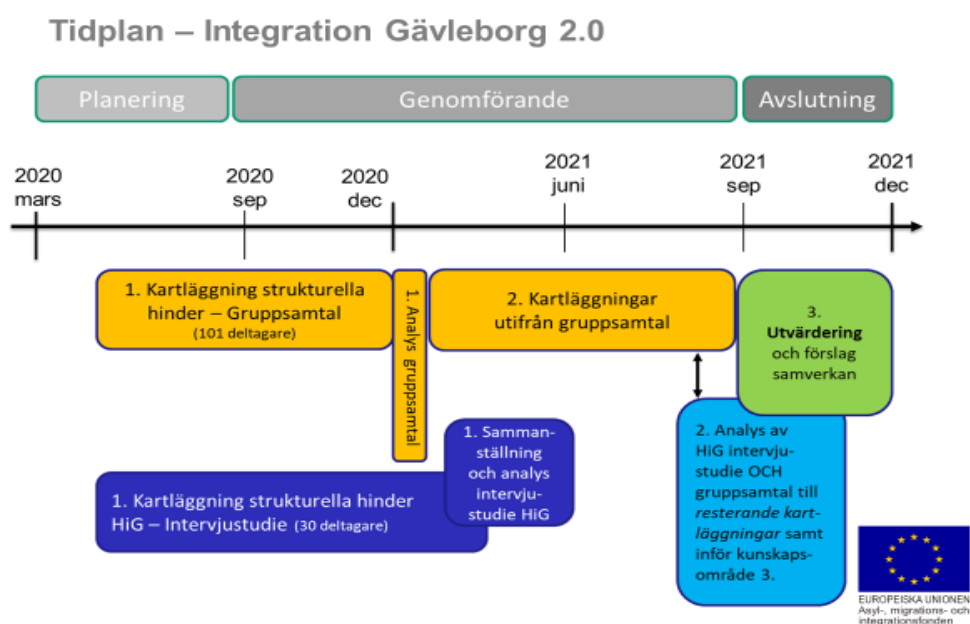
Eftersom tidigare projektledare slutade på Länsstyrelsen Gävleborg fick projektet en ny projektledare under hösten 2021, för kvartal 3 och 4 år 2021. I samband med det rekryterades även en ny kommunikationsresurs samt projektadministratör för hösten.

Intervjustudie

Initialt i projektansökan för IG 2.0 bestämdes att 30 personer skulle ingå i intervjustudien, men på grund av rådande pandemin försvårades möjligheten att nå så många och beslut togs i samverkan mellan Länsstyrelsen Gävleborg, Högskolan i Gävle samt av finansiären AMIF att justera deltagarantalet till 21 deltagare från målgruppen.

7. Genomförande

Trots rådande omständigheter har projektets tidplan kunnat följas med endast mindre avvikelser, se figur 1. Kartläggning av strukturella hinder genom samtal med målgruppen har pågått under andra delen av 2020 och under första delen av 2021. Därefter genomfördes kartläggning och analys av resultatet från samtalen tillsammans med deltagande tjänstepersoner. Sista delen av projektet, hösten 2021, har utvärdering av projektet färdigställts samt att förslag till former för regional samverkan har arbetats fram.

Figur 1, Tidplan projektet Integration Gävleborg 2.0

Parallellt med övriga aktiviteter inom projektet har tre forskare från Högskolan i Gävle (HiG) genomfört en intervjustudie med deltagare från målgruppen, *”Intervjustudie om upplevda möjligheter och hinder för arbets-marknadsetablering för migranter med låg utbildning”*.

Totalt genomfördes 23 intervjuer (inklusive 2 provintervjuer) med personer som deltog i svenska för invandrare (SFI) och som är bosatta i tre olika kommuner i Gävleborg. Fördelningen i intervjustudien utifrån målgruppen motsvarar 74 % kvinnor och 26 % män.

Trots den pågående pandemin kunde de flesta intervjuer genomföras vid fysiska möten, men några intervjuer behövde dock genomföras digitalt. I de flesta intervjuer har tolkar eller tolkstöd använts.

Behovet av komplettering med kartläggningar via gruppsamtal lyftes i projektets inledningsfas. En ändring av projektansökan med gruppsamtal som tillägg godkändes av finansären AMIF under våren 2020. Samtal med målgruppen har således genomförts både via enskilda intervjuer, intervjustudie HiG, samt via gruppsamtal. Gruppsamtalen har varit ett komplement till den genomförda intervjustudien. Gruppsamtalen genomfördes enligt grupperingarna: 1 grupp med kvinnor, 1 grupp med män samt 1 blandad grupp med både kvinnor och män.

Kartläggning via intervjustudie

Resultatet från intervjustudien som Högskolan i Gävle genomfört visar att många av intervjupersonerna aldrig tidigare lönearbetat och att få har erfarenhet av den reguljära arbetsmarknaden i Sverige. Men intervjupersonerna uppgav att de vill arbeta. Deltagarna från målgruppen har en diffus kännedom om olika myndigheters roller och ibland även bristande kunskap om Arbetsförmedlingens arbetsform och funktion.

För många av deltagarna spelar SFI och SFI-lärarna en central roll som länk till det svenska samhället. Det framkom samtidigt behov om mer differentierad och individanpassad SFI-undervisning på grund av varierande förutsättningar bland målgruppens deltagare.

Likaså behövs tydligare och återkommande information om vad individen förväntas göra för att kunna erhålla en anställning och vad Arbetsförmedlingen kan bidra med för att öka möjligheterna till sysselsättning för denna grupp. Det förefaller även vara viktigt att lyfta fram och uppvärdera deltagarnas styrkor och tidigare arbetslivsrelaterade erfarenheter, vilket kan stärka målgruppens anställningsbarhet och öka chanserna till etablering på arbetsmarknaden.

I rapporten lyfts ett antal strukturella problem, men strukturella problem drabbar även individen och blir därmed individuella svårigheter. En konsekvens av detta är att såväl strukturella insatser (t ex myndighetssamverkan) och insatser riktade mot individerna behöver göras.

I intervjustudiens rapport presenteras tre fallbeskrivningar. Dessa är utformade för att ge en bild av hur olika aspekter samverkar och ge förståelse för individers unika upplevelser och erfarenheter. De här beskrivningarna bygger på autentiska uppgifter, men de är avidentifierade och har ändrats för att skapa tre ”idealtyper”. Förhoppningen är att dessa idealtyper kan tydliggöra olika slags problematik som målgruppen möter, och därmed ge en bättre förståelse för de hinder och möjligheter

som föreligger avseende arbetsmarknadsetablering i Sverige för migranter med låg utbildning.

Syfte och frågeställningar

Syftet med intervjustudien har varit att ur ett individperspektiv förstå hur relativt nyanlända migranter (från 2015) med låg utbildningsbakgrund resonerar kring sina förutsättningar, förväntningar, hinder och möjligheter till etablering på den svenska arbetsmarknaden.

Frågeställningar som funnits med i intervjustudien:

- Vad har individerna för resurser/brist på resurser?
- Hur ser individerna på sina möjligheter till sysselsättning?
- Vilken hjälp och vilket stöd erbjuder myndigheter, arbetsgivare och civilsamhälle och hur uppfattas det av individerna?
- Vilka strukturella hinder i etableringsprocessen beskrivs av migranterna?

Slutsatser och implikationer

- Betydelsen av SFI: Språk, information och tätare kontakt med personer som är etablerade i det svenska samhället.
- Mer kontakt mellan migranterna och Arbetsförmedlingen och andra myndigheter, gärna fysiska möten.
- Insatserna från SFI, Arbetsförmedlingen och andra myndigheter behöver så långt som möjligt individanpassas.
- Vikten av att ta vara på alla slags kompetenser och erfarenheter, även sådana som inte genererat lön.
- Genom att personerna blir sedda, t ex genom att olika erfarenheter dokumenteras och diskuteras tillsammans med handläggare framgår både att personerna är kapabla och att de inte är passiva.
- Det är viktigt att försöka hitta former för och informera om sammanhang för relativt nyanlända att möta personer som är mer etablerade i Sverige och vidga sitt kontaktnät med ökade möjligheter till arbete.
- Bland migranterna kan också finnas erfarenheter som bidrar till civilsamhället och dess organisationer och meningsfull sysselsättning för individen, även om det inte leder till arbete.
- Covid-19-situationen har försvårat för denna grupp ytterligare då många verksamheter stängts och då många kontakter sker på distans.

Metod och urval

- 23 respondenter rekryterade via SFI på tre orter i Gävleborg
- 17 kvinnor, 6 män
- 0–9 års skolgång
- De flesta 4–6 år i Sverige, några har vistats lite längre i landet
- Ursprungsländer: Afghanistan, Eritrea, Etiopien, Somalia, Sudan, Syrien, Turkiet
- Tolk/språkstöd på plats för de flesta
- Enskilda intervjuer, cirka 30–60 minuter
- Transkriberades i sin helhet (alla utom en)

För att ta del av hela intervjustudiens rapport– se bilaga 1.

Kartläggning via gruppsamtal

Intresset att delta i projektet har varit stort från länets kommuner, då 8 av länets 10 kommuner har deltagit. En av övriga två kommunerna har bidragit genom att tillhandahålla deltagare från målgruppen till intervjustudien.

Arbetet med kartläggningar via gruppsamtal pågick under perioden september-december 2020. Projektledningen har aktivt arbetat i förberedelsearbetet med hjälp av digitala workshops, framtagning av material och stöd till tjänstepersonerna i processen. Planeringsarbetet genomfördes i samverkan med utsedda tjänstepersoner från länet. Tillsammans togs följande material fram: grupperingar till kommande gruppsamtal, mallar och checklistor för genomförande samt frågor till samtalen, se frågebatteri nedan. Respektive kommun ansvarade sedan för matchning och urval av deltagare till gruppsamtalen.

Inför genomförandet av gruppsamtalen i kommunerna fanns olika önskemål kring vem som skulle vara samtalsledare. För att skapa trygghet i samtalen valde merparten av kommunerna att ha egna interna samtalsledare som deltagarna från målgruppen kunde känna igen.

Några av kommunerna ansåg att det bästa vore med en extern samtalsledare för att på så sätt öppna upp samtalsklimatet i grupperna. Vid dessa tillfällen antog projektledare rollen som samtalsledare med hjälp av språkstödjare.

Trots rådande pandemi har 101 deltagare från målgruppen deltagit i grupp-samtalen. Könsfördelningen i gruppsamtalen var 55 % kvinnor och 45 % män.

En stor framgångsfaktor i förberedelse, kartläggningar och analysarbete har varit samarbetet med tjänstepersonerna i fokusgrupperna. Deras stora engagemang, motivation och aktiva deltagande har varit en viktig framgångsfaktor för projektet. Sammanlagt har 45 tjänstepersoner bidragit och medverkat i workshops, urval- och matchning, genomförande av gruppsamtal, analysarbete och sammanställning samt i arbetet med att ta fram förslag på former för en långsiktigt hållbar samverkan.

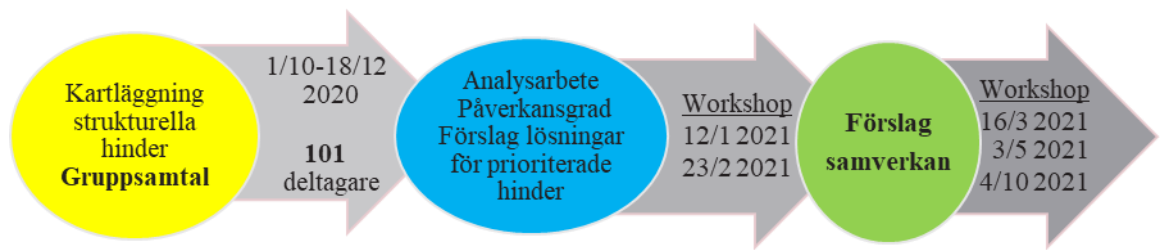
Frågebatteri

Gruppsamtal med nyanlända som står långt från arbetsmarknaden.

- Vilka förväntningar hade ni på arbete INNAN ni kom till Sverige?
- Vilka hinder (problem) kan finnas för att ni ska få ett arbete?
- Vad kan ni själva göra för att få ett arbete?
- Hur gör ni för att få pengar? Och vilka träffar ni?
- Vilka insatser fungerar bra i kommunen?
- Vad kan kommunen hjälpa till med för att ni ska få arbete?

Analysarbete och arbete med förslag samverkan

Efter genomförda gruppsamtal med deltagare från målgruppen analyserades resultatet och ett antal strukturella hinder som försvårar för målgruppen att komma till egen försörjning kunde identifieras. Under våren och början av hösten 2021 bjöds tjänstepersoner från fokusgrupperna samt representanter från civilsamhället in till ett antal workshops för att tillsammans arbeta vidare med analys av resultatet samt att arbeta fram förslag till former för en hållbar regional samverkan som stärker målgruppens möjligheter till egen försörjning, se figur 2.

Figur 2, Workshops IG 2.0 – processen leder till målet.

Workshop 1

Under denna första workshop var uppgiften att titta på vilken påverkansgrad tjänstepersonerna ansåg sig ha på respektive identifierat strukturellt hinder. Kunde de utifrån sin yrkesroll i respektive kommun och organisation påverka de strukturella hinder som målgruppen upplevde för att komma till egen försörjning. Om de ansåg att det var möjligt, lämnades förslag på hur de ansåg att de skulle kunna påverka.

Workshop 2

Arbetet på workshop 2 fokuserade främst på strukturella hinder utifrån ett samhällsperspektiv där berörda organisationer medverkar. Tjänstepersonerna diskuterade utifrån egna erfarenheter kring helhetsperspektiv, organisationstillhörighet, mandat, resurser och arbetet i respektive kommun.

Workshop 3

Utifrån resultaten från workshop 1 och 2 presenterades en sammanställd översiktsbild som visar vilka föreslagna åtgärder som behöver vidtas för respektive strukturellt hinder. Fokus denna gång var på det fortsatta arbetet långsiktigt och hur man kan arbeta vidare utifrån resultat och kunskap från projektet, både på kommunal och regional nivå.

Workshop 4

Denna gång diskuterades förslag på framgångsfaktorer för implementering av de föreslagna åtgärder som arbetats fram för samverkan med individen i fokus.

Deltagande tjänstepersoner samtalande kring hur implementeringen skulle kunna genomföras gällande följande parametrar.

Förankringsarbete

För att säkerställa nyttan och samverkan utifrån ett helhetsperspektiv

Organisering

Arbetsätt för att testa och utveckla samverkan med individen i fokus

Samlokalisering

Möjliggöra och underlätta föreslagen samverkan med individen i fokus

Workshop 5

På projektets sista workshop diskuterades ohälsa, kulturella skillnader, samt behov av körkort som strukturella hinder. Samtal fördes kring vad som krävs från individen själv, men även från samhället, för att komma förbi dessa strukturella hinder. Information och diskussion fördes även kring hur samverkan med civilsamhället och övriga aktörer ser idag samt vad som behövs för att utveckla den samverkan.

Resultat - Strukturella hinder, målgruppen berättar

Deltagarna från målgruppen som deltog i gruppsamtalen uppskattade att få berätta och dela med sig av sina tankar och upplevelser. Resultat från genomförda gruppsamtal har sammanställts och redovisas nedan.

Förväntningar innan ankomsten

Vilka förväntningar individerna hade innan de kom till Sverige varierade, bland annat beroende på om de hade släkt och vänner som redan bodde i Sverige eller anledningen till att de kom till Sverige. Några trodde att i Sverige "får man allt" utan att behöva arbeta, att det i Europa går att "plocka pengar från träden". Vissa visste inte att det förväntades att både män och kvinnor arbetar i Sverige, många trodde att det var lätt att få arbete och att det fanns "enkla jobb" som de skulle kunna få. Andra visste en del om Sverige innan de kom till landet då släktingar bland annat hade berättat att de måste studera mycket, att det inte fanns några jobb att få, att det var svårt med jobb, men flera trodde även att det skulle lösa sig på plats i landet. I vissa fall så hade man inga förväntningar alls utan det viktigaste var att familjen skulle vara trygg och säker.

Vad kan individen göra själv

På frågan om vad de själva kan göra för att få ett arbete eller börja studera svarade kvinnorna att de behövde lära sig svenska, att praktisera om det var möjligt men inte för lång tid, ändra på sig för att passa in, lära sig mer om det sociala livet, samhället, regler och lagar, söka arbete via Arbetsförmedlingen, starta eget företag (om man hade mycket pengar), skaffa körkort och försöka utöka sitt nätverk.

Männen lyfte fram vikten av att bli mer aktiv och söka jobb själv, lära sig hur man söker arbete, arbeta med sitt cv, skaffa körkort, glömma det man har gjort förut och ta det som finns, prata svenska på t ex språkcafé, med grannar eller inom föreningslivet. Männen uttryckte även stor frustration över att de upplevde att det inte spelar någon roll vad de gör utan de bollas runt mellan olika instanser och aktiviteter som inte leder till något arbete. De upplevde även att det var svårt med språket men de ansåg att det underlättar om man t ex har kunskaper i engelska.

Ett tips som deltagarna från målgruppen skulle ge till andra är att lära sig språket, skaffa körkort, utbilda sig och få betyg.

Insatser som fungerar

Det som grupperna upplevde som fungerande insatser var: att det fungerar bra när, och om, man får träffa sin handläggare regelbundet, SFI och lärarna på SFI där man får lära sig språket men bäst är det vid en kombination av SFI och praktik. Andra insatser som målgruppen upplevde fungerade bra var mötesplatser där man får träna språket, vissa kompletterande aktörer till Arbetsförmedlingen, flera uttryckte mycket positivt om extratjänster och andra aktiviteter via arbetsmarknadsenheterna (AME) i kommunen.

Vissa av de kompletterande aktörer som Arbetsförmedlingen anlitar var målgruppen mycket nöjda med och tyckte att det fungerade väldigt bra, medan andra berättade om upplevelser från kompletterande aktörer som inte alls fungerade bra.

Vad kan kommunen hjälpa till med

Svaren på frågan vad kommunen kan hjälpa till med var omfattande från grupperna, men mest återkommande var behovet av att få träffa en handläggare och ha personliga möten. Bland annat ansåg man att handläggare ska uppmuntra och guida individen för att komma vidare till jobb eller studier, öppna upp kontaktvägar mellan

arbetsgivare och arbetsökande, handleda mer och hantera mindre papper, stödja och hjälpa hela vägen till arbete, stöd i att komma till rätt insats. Man ansåg även att handläggare ska lära känna individen, att de ska hålla kontakt för att tillsammans hitta en lösning samt underlätta för individen.

Övriga synpunkter som framkom var önskemål om att få mer tid på etableringskursen, grammatik redan på etableringskursen, varva etableringskursen med SFI och längre tid på SFI. Vidare framkom behov av att ha tolkar på arbetsplatserna, validering av kompetens från hemlandet, samverkan kring den enskilde individen i möten, bostadsanskaffning där det finns arbete, att inte alltid ha med tolkar på möten, att hänsyn tas till olika behov och förutsättningar samt att fråga vad individen själv kan och vill.

På frågan om vad individen gör för att få pengar och vilka handläggare de träffar i samband med det kom ungefär samma svar från alla grupper. De träffar handläggare från Arbetsförmedlingen, Socialtjänsten, Försäkringskassan, i vissa fall även handläggare på CSN och Migrationsverket. Vissa upplevde att det är mycket dokument som behöver fyllas i för att få pengar och att det är svårt, ofta krävs även att fylla i uppgifter digitalt vilket många upplevde som väldigt svårt.

I en av kvinnogrupperna fick de frågan om vad de skulle säga till nyanlända om de vore handläggare, svaret var: ”Kämpa, kämpa”.

Sammanfattningsvis var mycket av fokus i gruppsamtalen på språket och utbildning något som många av deltagarna upplevde var de största hindren till att de inte fått ett arbete. De upplevde det även krångligt och svårt att förstå alla inblandade myndigheter som individen måste ha kontakt med.

Strukturella hinder

Efter arbetet med kartläggningar via gruppsamtal och intervjustudie kunde projektet identifiera ett antal upplevda strukturella hinder från målgruppens perspektiv för att komma till egen försörjning. Resultatet bygger på när målgruppen själva har fått berättat om sina upplevelser, erfarenheter och tankar.

Sammanfattning strukturella hinder

- Språket – för mycket teori, för lite praktisk träning
- Möte med handläggare
- Samverkan saknas mellan myndighetsaktörer
- Förstår inte hur systemet fungerar / jobbsökande
- Samhällsinformation för lite och försent
- Kvinnor kommer inte ut i samhället
- Långa hanterings- och väntetider
- Ohälsa
- Kulturella skillnader
- Körkort
- Brist på nätverk
- Utbildningsbakgrund
- Arbetslivserfarenhet
- Kompletterande aktörer
- Enklare jobb saknas
- Bostadsbrist
- Språkkrav på fel nivå
- Bidrag som försörjning

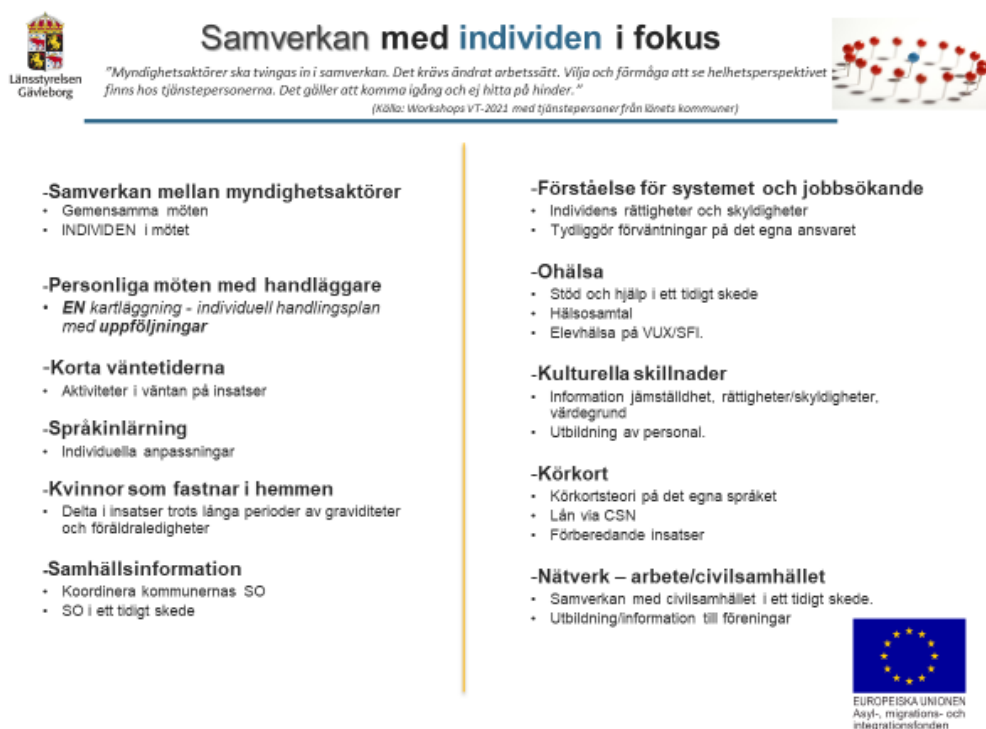
Eftersom vissa av dessa arton identifierade strukturella hinder är på en mer övergripande nivå med mindre möjlighet att påverka på kommunal och regional nivå beslutade projektets styrgrupp att vissa av dessa strukturella hinder skulle prioriteras i projektets fortsatta arbete, se nedan.

Prioriterade strukturella hinder:

- Språket – för mycket teori, för lite praktisk träning
- Möte med handläggare
- Samverkan saknas mellan myndighetsaktörer
- Förstår inte hur systemet fungerar / jobbsökande
- Samhällsinformation för lite och försent
- Kvinnor kommer inte ut i samhället
- Långa hanterings- och väntetider
- Ohälsa
- Kulturella skillnader
- Körkort
- Brist på nätverk

När resultatet från samtalen med målgruppen sedan analyserades tillsammans med tjänstepersoner från olika organisationer i länet, mynnade det ut i en tydlig bild av vad målgruppen upplever som hinder för att komma vidare in i det svenska samhället, till arbete och/eller studier. De har berättat om vad de upplever som försvårar för dem själva och vad som gör att de ”fastnar” utan att komma vidare.

Sammanställning av resultatet som projektet har valt att kalla ”Samverkan med individen i fokus”, se figur 3, visar de strukturella hinder som identifierats samt behovet av åtgärder för att komma vidare förbi dessa hinder.

Figur 3, Översiktsbild Samverkan med individen i fokus

Beskrivning av ”Samverkan med individen i fokus”

Samverkan mellan myndighetsaktörer

För utökad samverkan finns behov av gemensamma möten där olika myndighetsaktörer deltar tillsammans med individen, där fokus på mötet ska vara på individens behov. En kartläggning ska genomföras och en individuell handlingsplan ska tas fram och följas upp kontinuerligt. Handlingsplanen ska sedan följa individen genom hela processen.

Detta arbetssätt skapar en röd tråd för individen och en sammanhållande länk genom alla steg från etableringsperioden till arbete och/eller studier samt underlättar även för de tjänstepersoner som möter individen.

Personliga möten med handläggare

Stort behov av att individen får träffa handläggare personligt.

I både intervjustudie som i gruppamtal lyfte deltagare från målgruppen upp behovet av att personligen få träffa handläggare och såg det som ett stort hinder när så inte sker. Detta utifrån att många i målgruppen inte behärskar det svenska språket, många klarar inte av att använda digitala verktyg och/eller de har svårt att förstå hur samhället och systemet fungerar.

De saknade att få berätta om vad de själva vill och kan, att bedömningar ska göras mer utifrån individuella behov och förutsättningar och att det är viktigt, för bästa resultat, att handläggare behöver lära känna individen mer.

Korta väntetiderna

Viktigt att minska tiden mellan olika aktiviteter, annars finns ökad risk för att språkutvecklingen stannar av, att motivation minskar samt ökad ohälsa mm.

Många från målgruppen upplevde en frustration att inte ha möjlighet till att få ett arbete, att de blir flyttade mellan olika aktiviteter och att det kan vara långa väntetider mellan olika insatser och aktiviteter. Risken för att hamna i utanförskap ökar, där flera upplevde att de känner sig ensamma, blir nedstämda och tappar motivationen samt att risken för ohälsa ökar.

Språkinläring

Gällande språkinläring finns behov av

- individuell bedömning utifrån bl a kunskap, ålder, utbildningsbakgrund
- kombinera språk teori och praktik samt samverka med civilsamhället

I samtalen med målgruppen lyftes språket upp som ett av de största hinder för att komma vidare till arbete och studier. Resultatet visar på två olika delar av språket som ett strukturellt hinder, språkinläring samt språkrav på fel nivå. Arbetet i detta projekt har främst fokuserat på problemen kring språkinläring.

Målgruppens upplevelser är att när de deltar på SFI genomförs inga individuella bedömningar av deltagarna/eleverna utifrån t ex tidigare erfarenhet, ålder, utbildningsbakgrund mm. Detta gör att det kan variera stort bland eleverna i klassindelningarna vilket riskerar att försvåra undervisningen och försämra motivationen hos individen.

Andra behov som finns är att få kombinera språk teori och praktik samt att få möjlighet att lära sig att prata mer ”vardagssvenska”, antingen innan SFI men framförallt samtidigt som man deltar på SFI.

Gällande synpunkter kring språkkrav på fel nivå är dessa mer kopplat till SFI:s övergripande organisation. Undervisningen på SFI styrs av en läroplan vilket kan försvåra för en mer flexibel undervisning utifrån gruppens behov. Bland annat måste deltagarna klara nivåerna på SFI ett i taget för att kunna komma vidare och att det enligt målgruppens uppfattning krävs att man ska klara ett visst antal SFI-nivåer för att få möjlighet att delta i vissa specifika insatser. Detta blir ett extra stort hinder för målgruppen som deltagit i detta projekt då många av personerna endast kommer till en viss nivå för att sedan fastna och inte komma vidare.

Kvinnor fastnar i hemmen

Det är viktigt att möjlighet ges för fortsatt deltagande i aktiviteter även under graviditet och föräldraledighet, aktiviteter behöver anpassas specifikt för kvinnor, samt viktigt med arbete kring jämställdhetsfrågor.

Samtal med målgruppen bekräftar att det ofta förväntas att kvinnor ska ansvara för hem och familj samt ta hand om barnen. För många kvinnor innebär det en ökad risk att bli isolerade i hemmet och att språkutvecklingen stannar av. Därför är det viktigt att kunna erbjuda aktiviteter och insatser för kvinnor även under graviditet och föräldraledighet så att dessa ges möjlighet att fortsätta delta i aktiviteter.

Kvinnor från målgruppen upplever att många aktiviteter och insatser är anpassade för män mer än för kvinnor vilket försvårar ytterligare för kvinnorna.

Arbete med jämställdhetsfrågor, för både kvinnor och män, är viktig och behöver sättas igång redan under etableringsperioden, behovet finns av både information, utbildning och dialog kring jämställdhet.

Samhällsinformation

Stor efterfrågan på samhällsinformation i ett tidigare skede än i vad som sker i dag.

Många från målgruppen anser att samhällsinformationen kommer för sent och borde ske tidigare då man har svårt att förstå hur det fungerar i Sverige och att det lätt uppstår missförstånd på grund av okunskap.

Förståelse för systemet och jobsökande

Tidig information är av stor vikt gällande stöd från myndigheter och andra aktörer kontra det egna ansvaret samt rättigheter och skyldigheter. Det råder även låg IT-kunskap hos många i målgruppen.

Det är inte lätt att förstå hur systemet i Sverige fungerar, vilka myndigheter som ansvarar för vad och vem man ska vända sig till gällande olika frågor. Just detta är något som målgruppen vid flera tillfällen har lyft som problem och hinder.

Många vet inte hur det fungerar att söka arbete i Sverige, detta i kombination med att det mesta kring arbetssökande sker digitalt. Då många i målgruppen har låg IT-kunskap hänvisas de ofta till att ta hjälp av en närstående eller vänner.

Många nyanlända deltar i etableringsprogrammet och upplevelsen hos målgruppen av tiden under etableringen är att de där blir omhändertagna och slussas mellan olika aktiviteter. Efter etableringsperioden förväntas individen ta eget ansvar t ex för att skaffa arbete. Flera från målgruppen upplever det som väldigt svårt och de vet inte

vad som förväntas av dom, utan de blir i stället sittande hemma och väntar, och tror, att t ex Arbetsförmedlingen ska höra av sig när de har ordnat ett arbete åt dem.

Det egna ansvaret behöver förstärkas och förtydligas redan från början under etableringsperioden för att underlätta och stärka målgruppen för framtiden.

Ohälsa

Ohälsa är ett stort problem hos många i målgruppen och tidiga insatser kring ohälsa är viktiga. Det genomförs redan idag hälsosamtal i ett relativt tidigt skede men det är inte självklart att det sker kontinuerlig uppföljning av samtalen, vilket är viktigt för att fånga upp eventuella hälsoproblem under en längre period.

För att kunna möta upp behovet hos denna grupp har det i arbetet inom projektet framkommit att det finns behov av elevhälsa även för vuxna på vuxenutbildning och SFI.

Kulturella skillnader

Tidig information och dialog kring kulturella skillnader, utbildning till berörd personal samt stöd till eget ansvar efter etableringen.

För de flesta i målgruppen skiljer sig livet markant i Sverige mot hur livet var i deras hemländer, de kulturella skillnaderna är ofta stora. Detta ställer extra krav på tidiga insatser för att snabbt öka kunskapen kring kulturella skillnader, både hos målgruppen samt hos berörd personal som möter målgruppen.

Körkort

Svårigheter att klara teorin för körkort, behov av körkortsteori på det egna språket, lån för körkort CSN och förberedande insatser.

Flera har i gruppsamtalen lyft upp svårigheten med att ta svenskt körkort. Även om man sedan tidigare har körkort från sitt hemland försvårar bristerna i svenska språket det när det gäller att klara av körkortsteorin. Det finns möjlighet att göra kunskapsprov för körkort på sitt eget språk (finns på 14 olika språk) men vetskapen om detta verkar inte vara så stor hos målgruppen.

Det finns även möjlighet att ta lån via CSN för ekonomisk hjälp till körkort men även den vetskapen verkar inte vara känd hos de personer projektet har mött.

Nätverk, arbete/civilsamhälle

Utöka samverkan med civilsamhället i ett tidigt skede, utbildning och information till föreningar m fl.

Många i målgruppen har ett litet, eller obefintligt, nätverk och framförallt lite kontakt med svenskfödda personer. Föreningar och andra aktörer från civilsamhället är en viktig resurs med möjlighet att erbjuda olika typer av kompletterande aktiviteter och även som en aktör som stöd för nätverkande och språkträning.

Resultatet från samtalen med målgruppen, både från intervjustudien och gruppsamtalen, visar sig till stor del överensstämma med vad deltagande tjänstepersoner anser vara strukturella hinder för målgruppen att komma till egen försörjning. De hinder som framkommit och som överensstämmer är bland annat: bristande språkkunskap, låg utbildningsbakgrund, generösa bidrag, dålig eller ingen samverkan mellan berörda myndigheter och övriga aktörer, bristfällig och för sent kommen samhällsinformation och kommunikation kring hur systemet fungerar, brist på enklare jobb samt långa ledtider.

Det som vi däremot har sett skiljer sig åt mellan svaren från målgruppen och svaren från tjänstepersoner är:

Enligt målgruppen: avsaknad av fysiska möten med handläggare och innehållet i möten, bristen på, och förväntan av, hjälp och stöd från tjänstepersoner och handläggare, möjligheten till att kombinera språkinläring/SFI och praktik samt behovet av körkort.

Enligt tjänstepersoner: kulturella skillnader som könsroller och ”kvinnor som fastnar i hemmen”, eget ansvar och ett mer aktivt individuellt engagemang.

Utifrån målgruppens beskrivningar, både i intervjuer och i gruppsamtal, analysarbete tillsammans med tjänstepersoner och sammanställd översiktsskild av projektets resultat har några förslag på utvecklingsmöjligheter arbetats fram gällande former och arbetssätt som stärker målgruppens möjligheter till egen försörjning.

8. Förslag på utvecklingsmöjligheter

Ett av projektets delmål har varit att projektet, utifrån identifierade strukturella hinder, ska ta fram förslag på former för en långsiktigt hållbar regional samverkan som stärker målgruppens möjligheter till egen försörjning. Den översiktsskild som presenterats är en sammanställning av prioriterade strukturella hinder med förslag till åtgärder.

Utifrån målgruppens synpunkter vill projektet överlämna följande förslag på utvecklingsmöjligheter.

Samverkande funktion (samverkansledare/processledare)

Projektet har visat att behovet är stort av en utökad samverkan mellan olika myndighetsaktörer. Samverkan mellan olika myndighetsaktörer skulle underlättas om gemensamma möten genomfördes där berörda aktörer tillsammans med individen deltar, där fokus på mötet ska vara på individens behov. Detta gemensamma möte skulle även underlätta för den enskilde individen.

Projektet föreslår därför att det behöver utses/rekryteras en samverkande funktion på kommunnivå som arbetar utifrån ett helhetsperspektiv för individen. Funktionen ska vara sammankallande till möten, ansvarig för samordning, upprätta handlingsplan, uppföljningar mm. Denna funktion skulle underlätta samverkan och öka samarbetet mellan olika aktörer.

SFI

Ett av de mest förekommande hinder som framkommit i samtal med målgruppen är kring språket och SFI, där SFI i sig beskrivs som ett strukturellt hinder. Synpunkterna kring förbättringar inom SFI gäller främst språkinläring, individuella bedömningar utifrån olika behov, gruppindelning i klasserna, svårigheten att klara de olika nivåerna för att komma vidare samt önskemål om att få möjlighet att kombinera SFI-studier och praktik.

I Gävleborg finns det sedan tidigare ett väl fungerande nätverk för länets SFI-rektorer. Ett förslag är att detta nätverk i sitt fortsatta arbete gemensamt arbetar för att hitta lösningar på de synpunkter och problem som kommit fram från målgruppen gällande SFI.

Workshops

I projektet har vi sett ett stort engagemang och en stor vilja hos deltagande tjänstepersoner att samverka i arbetet för utveckling, detta har visat sig tydligt i genomförda workshops.

Projektet föreslår att det anordnas en gemensam workshop för tjänstepersoner från länets olika organisationer samt representanter från civilsamhället som möter målgruppen i sitt arbete. Detta kan förslagsvis ske 1-2 gånger/år.

Civilsamhället upplever att de har svårt att nå målgruppen för att erbjuda insatser och aktiviteter samt att de uttrycker en önskan om bättre samverkan med myndighetsaktörer, därav är de en viktig part i det fortsatta arbetet.

Gruppsamtal

Trots rådande pandemi nådde projektet totalt 124 personer från målgruppen, både i intervjustudien och i gruppsamtal. Många av personerna som deltog uttryckte en glädje i att själva få berätta och delge sina upplevelser utifrån projektets mål.

För att även fortsättningsvis kunna ta del av målgruppens synpunkter föreslår projektet att personer från målgruppen bjuds in till gruppsamtal, på kommunnivå, förslagsvis 1–2 gånger/år.

Ohälsa

Problem med ohälsa är sedan tidigare väl känt som ett stort problem för många personer i målgruppen, främst psykisk ohälsa. I Gävleborgs län finns det mycket begränsat med stöd och insatser med specifik kunskap kring målgruppens problematik.

Projektet föreslår att det behöver utredas om möjligheterna att införa elevhälsa även inom vuxenutbildning och SFI. Denna åtgärd skulle förbättra och underlätta att fånga upp ohälsa samt att ge stöd till vuxna individer från målgruppen.

9. Extern utvärdering av projektet

Projektet har haft en extern projektutvärderare som har granskat arbetet i projektet under hela projekttiden. Projektutvärderaren har fungerat som stöd till projektet och har tillsammans med projektledare följt upp projektets resultat samt vid behov föreslagit förbättringar för att nå de framtagna projektmålen.

Projektutvärderaren har tittat på om projektet under projekttiden har arbetat med en aktiv riskhantering, om det har funnits en gemensam målbild hos alla intressenter, om det har funnits en aktiv styrgrupp som har fattat beslut samt om det har varit en engagerad projektledning.

Förbättringar som projektutvärderaren har sett är att redan initialt i projektarbetet arbeta mer för en samsyn och för att förtydliga förväntningar mellan projektägare och eventuella projektpartners. Detta för att effektivisera och förenkla arbetet mellan parterna och återrapportering till finansiärer.

Slutsatsen av utvärderingen är att av projektets fem indikatorer har projektet levererat enligt de framtagna målen och uppnått projektmålen. Utvärderingen

visar även att det har lagts mycket fokus på att säkerställa att alla intressenter har varit medvetna om målbild, projektmål samt vilka effektmål som projektet skulle leverera och skapa förutsättningar för. Detta arbete har enligt projektutvärderaren varit mycket framgångsrikt och kommer att vara av stor vikt då projektresultatet förankras med berörda intressenter.

10. Avslutande diskussion

Upplevda strukturella hinder hos målgruppen arbetssökande utrikesfödda är egentligen inga nyheter för projektet, styrgruppen och tjänstepersoner som arbetar i länets kommuner. Tidigare genomförda projekt och forskning baserat på den stora invandringen 2015 och framåt visar på liknande återkommande hinder som identifierats i kunskapsprojektet Integration Gävleborg 2.0.

I samtalen med målgruppen synliggörs att det finns en motivation och vilja till arbete och egen försörjning, men att den upplevda egna förmågan av olika skäl kan bidra till en mer passiv livssituation. Samhällsaktörer har här en viktig roll att fylla för att bidra till ökad upplevd förmåga hos målgruppen. Bristen på förståelse för systemet och arbetssökandet skapar frustration och ökar risken för att uppleva känslan av hjälplöshet och ett mer långvarigt behov av stöd från samhället.

Samhällsinformationen som ges till nyanlända i kommunerna bör ännu tydligare kommunicera individernas rättigheter och skyldigheter i samhället. Det är viktigt att tydliggöra förväntningar på det egna ansvaret och vad samhällsaktörer kan hjälpa till med.

Pågående omstrukturering av Arbetsförmedlingen och samarbetet med kompletterande aktörer försvårar läget för målgruppen när det gäller arbetssökande, studier och annan sysselsättning. Samverkan med Arbetsförmedlingen i detta projekt har varit bristande då organisationen själva uttalat att de ej har tillräckligt med resurser för medverkan. I kommande insatser för samverkan behöver man säkerställa att Arbetsförmedlingen, som den viktiga och centrala aktör de är, ges möjlighet att medverka för hållbart samarbete och samverkan.

Resultatet från samtal med målgruppen ger en bekräftelse på att samhället i sig med myndighetsaktörer, kommuner och övriga aktörer kan vara strukturella hinder. Projektet kan se att det finns bristande samverkan mellan tjänstepersoner som arbetar i egna stuprör. Tjänstepersoner vill att arbetet sker tillsammans för en gemensam agenda för hur nyanlända så snabbt som möjligt ska komma till egen försörjning, men i organisationer kan det uppstå något av en konkurrens-situation kring möjlig finansiering runt individen. Om myndighetsaktörer och kommuner vänder på perspektivet och ser till individens bästa förutsättningar istället för kortsiktiga lösningar kan helhetslösningar hittas tillsammans. Genom utvecklingsarbete som börjar med förankring i de högsta leden inom organisationen kan förändringsarbetet kring ökad samverkan ske.

Utmaningar i den digitala världen samtidigt som coronapandemin slog till visar på att personliga möten är ännu mer betydelsefulla för målgruppen. Det vore enklare och skulle underlätta för samtliga parter med ett gemensamt möte där individen får möjlighet att ge EN version för deltagande tjänstepersoner från olika organisationer och myndigheter.

Vad kan tjänstepersoner i kommunerna påverka? Av arton identifierade strukturella hinder ser projektet att en del hinder kan hanteras av kommuner och deltagande organisationer inom partnerskapet Integration Gävleborg, samt till viss del även av individen själv. Resterande hinder är mer övergripande och hanteras på nationell nivå. Det är viktigt att förstå, acceptera och fördela ansvaret där det hör hemma. När individen får prova själv och lyckas, ökar insikten till konsekvenserna för självkänsla och självförtroende. Detta kan medföra att samhällets stöd hjul i form av insatser kan monteras och justeras utifrån individens nya förutsättningar. På sikt kan det i sin tur leda till snabbare etablering inom arbetsmarknaden och tillgång till olika nätverk.

Avslutningsvis kan projektet konstatera att resultatet har visat att

- Språket och språkinläringen är ett av de största strukturella hinder som identifierats. Behovet av att få lära sig mer vardags-svenska är stort hos målgruppen, bland annat genom möjligheten att kombinera SFI och praktik. SFI omnämns som en mycket viktig verksamhet, det är en verksamhet som skapar trygghet med duktiga och engagerade lärare. SFI är således en viktig aktör för målgruppen men behovet av att ha mer grundläggande kunskap i svenska språket innan man börjar på SFI finns. Troligtvis skulle det innebära att fler skulle ha möjlighet att klara de olika nivåerna inom SFI.
- Bristen på möten med handläggare upplevs som ett stort hinder hos målgruppen. Målgruppen har i många fall svårt att hantera de digitala verktyg som idag används, och som många gånger även krävs i vårt samhälle. De önskar fysiska möten med handläggare, både för att lättare kunna kommunicera och förstå vilka krav och förväntningar som ställs mot individen, men även för att få möjlighet att berätta om vad de själva kan, vill och önskar.
- Förståelsen för systemet i det svenska samhället samt hur det fungerar kring att söka arbete är ett återkommande hinder som målgruppen har lyft fram. Upplevelsen hos målgruppen är att vid ankomst till Sverige och under första tiden är omhändertagandet stort och krav på eget ansvar litet, för att sedan efter etableringsperioden upplevs bli det motsatta. Önskemål både från målgruppen, och deltagande tjänstepersoner, är att den obligatoriska samhällsorienteringen kommer i ett tidigare skede samt att kommunikationen mellan myndighetsaktörer och individen förstärks.
- Att samverkan mellan olika verksamheter och aktörer behöver förbättras ses tydligt både från samtal med målgruppen som i diskussionerna och arbetet tillsammans med tjänstepersonerna. Det har framkommit både uppgivenhet och frustration kring att arbetet ofta sker i stuprör istället för med samarbete och i samverkan. Att arbeta på detta sätt gör det ännu svårare för målgruppen att förstå vem som ansvarar för vad och vem som ska kontaktas gällande olika frågor. Arbets sättet medför även ökad risk för att den enskilde individen hamnar i kläm.
- Resultatet visar att behovet är en funktion (en eller flera utsedda personer) som i uppdraget har helhetsansvar för att samverka med berörda aktörer tillsammans med den enskilde individen gällande planering, kartläggning, genomförande, kommunikation, informationsspridning och uppföljning.

Samverkan mellan myndigheter och övriga aktörer med individen i fokus är en förutsättning för att förbättra och utveckla möjligheterna för målgruppen att komma till egen försörjning.

Något att tänka på i det fortsatta arbetet är att det även är viktigt att ta del av de goda exempel på det arbete i samverkan som redan görs inom länet, något som kan vara till hjälp för andra att lära av.

Bilagor

1. <https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:1616157/FULLTEXT01.pdf>
2. [Hållbar regional utveckling och tillväxt i Gävleborg - Region Gävleborg \(regiongavleborg.se\)](http://regiongavleborg.se)

Länsstyrelsens rapporter 2022

2022:1 Integration Gävleborg 2.0 - Slutrapport

Länsstyrelsen Gävleborg

Rapportnr: 2022:1

ISSN: 0284:5954

Länsstyrelsen Gävleborg ansvarar för att beslut från riksdag och regering genomförs samt att samordna den statliga verksamheten i länet. Vi är en kunskapsorganisation som arbetar tvärsektoriellt med flera olika sakfrågor från landsbygdsutveckling, miljömålen, biologisk mångfald och djurskydd till flykting- och integrationsfrågor hållbar samhällsplanering och krisberedskap.

Vår värdegrund bygger på tre ord, handlingskraft, professionalitet, och förståelse och ska genomsyra allt vi gör på alla nivåer.

Länsstyrelsen
Gävleborg